

Netherlands Quality Agency

Windesheim

Christelijke Hogeschool Windesheim

Opleiding Bedrijfseconomie

Beperkte opleidingsbeoordeling

© Netherlands Quality Agency (NQA)
December 2012

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Bedrijfseconomie van Christelijke Hogeschool Windesheim. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Christelijke Hogeschool Windesheim is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2012 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 12 oktober 2012.

Het visitatiepanel bestond uit:

dhr. drs. D.W. Righters MBA (voorzitter, domeindeskundige);

dhr. J. de Roda Husman Ba, (domeindeskundige);

dhr. drs. A.C. Wendrich, (domeindeskundige);

mw. O. Sayma, (studentlid).

Mw. ir. M. Dekker-Joziase, senior auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2012*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Deze rapportage beschrijft in hoofdzaak de locatie Zwolle. Daar waar Almere een specifieke eigen inkleuring heeft, wordt deze aanvullend beschreven.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 10 december 2012

Panelvoorzitter

drs. D.W. Righters MBA

Panelsecretaris

ir. M. Dekker-Joziase

Samenvatting

Het oordeel over de bachelor Bedrijfseconomie is voldoende voor allebei de locaties (Zwolle en Almere). Een onderbouwing van dit oordeel is opgenomen in deze samenvatting en in het beoordelingsrapport.

Wat beoogt de opleiding? (standaard 1, eindkwalificaties)

De opleiding Bedrijfseconomie leidt studenten op voor financiële, economische en administratieve functies. Dit zijn eindfuncties op het niveau van midden- en/of hoger management. Hierbij moet gedacht worden aan: hoofd financiële administratie, bedrijfseconomisch stafmedewerker, informatiemanager, financieel manager, financieel directeur en controller. Daarnaast zijn er nog twee specifieke branches te benoemen, te weten de bank- en verzekeringsbranche en de accountancybranche, waarin veel vraag is naar bedrijfseconomen.

In de basis richten beide BE-opleidingslocaties zich op de landelijke kaders voor Bedrijfseconomie-opleidingen. Daarbij is er wel een 'couleur locale' door de gerichtheid op de eigen regio en de afstemming met regionale werkvelden. BE-Zwolle biedt een brede opleiding, zonder een zeer specifieke profilering. BE-Almere heeft een meer onderscheidend profiel gericht op ondernemerschap en een nauwere samenwerking met de praktijk in de vormgeving van het onderwijs. Studenten uit Almere moeten meer de praktijk in. Voor beide locaties geldt dat de eindkwalificaties passen bij het landelijke BE-profiel. De positionering van de opleiding in het landelijke speelveld kan meer worden uitgewerkt in opleidingseigen kwalificaties.

*Het panel beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.*

Hoe realiseert de opleiding dit? (standaard 2, onderwijsleeromgeving)

Beide locaties bieden onderwijsprogramma's met daarin de benodigde kennis en kunde voor het BE-vakgebied. Het verschil in profilering van de locaties komt duidelijk tot uiting in de vormgeving en onderwijskundige inrichting per locatie. BE-Zwolle biedt een breed standaardprogramma met in de eerste twee studiejaar veel binnenschoolse activiteiten en de praktijkelementen met name in het derde en vierde jaar. Studenten zijn daar tevreden over en vinden het programma overzichtelijk en samenhangend. BE-Almere heeft een programma waar studenten gedurende de hele opleiding meer in de praktijk opdrachten uitvoeren. Het ondernemerschap staat meer centraal, met activerende werkvormen. Het panel is van mening dat beide locaties een samenhangende leeromgeving bieden. De locaties kunnen profijt trekken uit elkaars sterke punten. BE-Zwolle is gestart met het versterken van de banden met de praktijk en de onderzoeksleerlijn. BE-Almere is bezig met de verdere ontwikkeling van de afstudeerfase, waarbij men goed gebruik kan maken van de ervaringen uit Zwolle (contacten lectoraat en scholing docenten). Het panel is van mening dat in Zwolle studenten meer kunnen worden uitgedaagd met activerende werkvormen, waarbij men goed gebruik kan maken van de ervaringen uit Almere betreffende samenwerking met de praktijk. Op beide locaties is het personeel goed gekwalificeerd en zijn de studievoorzieningen toereikend.

*Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.*

Worden de doelstellingen behaald? (standaard 3, toetsing en gerealiseerd niveau)

Het panel is van mening dat de BE-opleiding een gedegen toetsbeleid heeft. De kwaliteit van toetsen wordt regelmatig gecheckt. Procedures en taken en verantwoordelijkheden zijn duidelijk belegd. In de examencommissie en de toetscommissie en onder docenten is voldoende expertise op het terrein van toetsen aanwezig. In de voorgaande jaren zijn aanscherpingen doorgevoerd met invoering van het vier-ogen-principe, meer intervisie tussen docenten en een tweede beoordelaar bij het afstuderen in Zwolle. In de hoofdfase kan de variatie in toetsvormen worden vergroot. De rol van de examencommissie in de borging van het niveau kan een meer directe invulling krijgen.

De afstudeerwerken geven blijk van het hbo-karakter en niveau en van voldoende BE-vakgerichte kennis en kunde. Studenten en alumni functioneren goed in het werkveld. Studenten werken tijdens het afstuderen oplossingsgericht aan praktijkopdrachten. Het panel is daarbij van mening dat de overstijgende blik van studenten en de onderzoeksmatige aanpak kan worden versterkt. De opleiding is het voorgaande jaar gestart met de invoering van een onderzoeksleerlijn en het verplicht stellen van een implementatieplan als onderdeel van het afstudeerwerkstuk. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling. De voortzetting zal in toekomst uit nieuwe lichten afstudeerwerk moeten blijken. Het panel adviseert dit met kracht door te zetten.

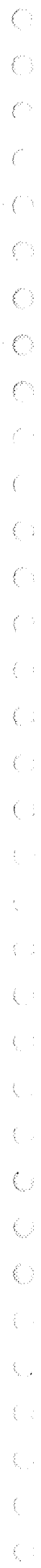
*Het panel beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.*

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	15
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	23
3	Eindoordeel over de opleiding	31
4	Aanbevelingen	33
5	Bijlagen	35
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	37
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	39
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	41
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	45
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	47
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	51
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	53

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Bedrijfseconomie
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34401
3. Oriëntatie en niveau	hbo; bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Zwolle en Almere
8. AD-programma*	nvt
9. Registratienummer AD in CROHO	nvt
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 27 juni 2006 Besluit NVAO: 22 maart 2007
11. Code of conduct	Ondertekend door Christelijke Hogeschool Windesheim

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Christelijke Hogeschool Windesheim
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Nog niet beschikbaar

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

1. In- door- en uitstroomgegevens van – zo mogelijk – de laatste zes cohorten

Instroom	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd Almere propedeuse						26
Voltijd Zwolle propedeuse	155	158	133	182	212	254
Voltijd Zwolle hoofdfase	8	3	7	6	3	6
Totaal	163	161	140	188	215	291

Populatie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd Almere						31
Voltijd Zwolle	375	399	409	473	550	632

Aantal uitvallers	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd Almere						2
Voltijd Zwolle	93	93	53	88	85	41

¹ Voor studiejaar 2011 gelden de studentaantallen gemeten op 10 mei 2012

Uitvalpercentage	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd Almere						
Voltijd Zwolle na 1 jaar	44%	37%	21%	30%	38%	
Voltijd Zwolle na 2 jaar (cum.)	55%	55%	34%	46%	40%	
Voltijd Zwolle na 5 jaar (cum.)	57%	58%				

Aantal afgestudeerden	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Voltijd Almere						
Voltijd Zwolle	57	48	62	53	64	45

Hoofdaserendement	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Voltijd na 4 jaar	61%	39%	39%	43%	48%	29%
Voltijd na 5 jaar	71%	53%	58%	49%	60%	45%
Totaal afgestudeerd	74%	64%	62%	61%	69%	

Het hoofdaserendement is berekend over het aantal studenten per instroomcohort dat na één jaar nog staat ingeschreven en na respectievelijk vier en vijf inschrijvingsjaren het eindgetuigschrift heeft behaald.

2. Gerealiseerde docent-studentratio

Studiejaar	2008	2009	2010	2011
Voltijd ratio Almere				28
Voltijd ratio Zwolle	24	28	35	32

Door de stijging van de instroom bij Zwolle vanaf 2009 (en de daarmee toegenomen populatie) is veelvuldig gebruik gemaakt van ingeleend personeel. Zij tellen niet mee bij de berekening van de docent-studentratio. Als gevolg hiervan stijgt deze ratio, zonder dat de klassen zelf voller worden.

3. Gemiddeld aantal contacturen² per fase van de studie (een fase kan bijvoorbeeld aangegeven worden in reguliere studiejaar, de stage en de afstudeerperiode).

Studiejaar	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
Contacturen per week Almere (gem.)	18	14	11	5
Contacturen per week Zwolle (gem.)	18	15	15	15

De contacttijd op de locatie Almere neemt gedurende de opleiding af van:

- Leerjaar 1: 16-20 uur per week in 4 dagen
- Leerjaar 2: 12-16 uur per week in 3 dagen
- Leerjaar 3: 10-12 uur per week in 2 dagen
- Leerjaar 4: 4-6 uur per week in 1 dag

De dagen met contacturen zijn complementair aan de dagen die een student buiten de Hogeschool besteedt aan praktijkopdrachten en Comakerships binnen de praktijkleerlijn. Dit houdt verband met het onderwijsconcept waarbij de aandacht voor binnenschools leren in de eerste fase intensiever is en wordt afgebouwd naar mate de opleiding vordert. Het is zo georganiseerd dat de overige dagen volledig kunnen worden besteed aan projecten en het buitenschools leren.

² De opleiding hanteert als definitie voor 'contactuur': contactuur is gelijk aan een klokuur. Voor projecten geldt dat de uren zijn ingeroosterd, de studenten in groepen aan het werk zijn en de docent aanwezig is voor feedback of de voortgang bespreekt.

Voortgang locatie Zwolle sinds vorige visitatie:

Bij de vorige visitatie was de aansluiting op de beroepspraktijk een licht aandachtspunt bij zowel het inhoudelijk programma als de docentkwalificaties. Bij afstudeerwerkstukken BE werd opgemerkt dat het gebruik van literatuur en de methodische reflectie konden worden aangescherpt.

De opleiding heeft een aantal punten opgepakt, bijvoorbeeld de investering in de betrokkenheid van de werkveldadviescommissie, de opzet van praktijkgerichte opdrachten en de versterking van het toetsbeleid. Met de vernieuwing van het curriculum in 2013 wordt dit verder doorgezet, met ook aandacht voor Engelstalige literatuur. Voor docenten is er scholingsbudget voor het volgen van maatschappelijke ontwikkelingen in het beroepenveld. De verbinding met lectoraten wordt versterkt door deelname in kenniskringen. Door de sterke groei van de opleiding (van 133 naar 254 studenten) en door snel op elkaar volgende managementwisselingen is gefocust op de onderwijsuitvoering. De laatste twee jaar is meer focus uitgegaan naar meer praktijkinbreng in het onderwijs en aandacht voor de onderzoeksleerlijn.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Het panel constateert dat de BE-opleiding met haar eindkwalificaties aansluit bij het landelijk opleidingsprofiel met competentiebeschrijvingen, vastgesteld door het Landelijk Overleg Opleidingen Bedrijfseconomie (LOO-BE, 2010). Dit profiel is in 2012 herijkt aan de BBA-competenties. De competenties zijn beschreven op drie niveaus: basis-, gevorderd en bachelorniveau. Daarbij is een heldere koppeling gemaakt met de Dublin descriptoren voor bachelorniveau. De opleiding maakt ook een koppeling aan de HBO-Standaard van de HBO-raad (2009) met vier pijlers: kennis, onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en verantwoord handelen.

Het landelijke opleidingsprofiel is vastgesteld na validering door alle werkveldadviescommissies van alle opleidingen Bedrijfseconomie in Nederland. Het herijkte opleidingsprofiel krijgt in 2013 zijn doorwerking in een geactualiseerd curriculum van BE Windesheim.

Het panel constateert dat de opleiding te Zwolle een brede BE-basis biedt en zich richt op de regio rond Zwolle. De opleiding richt zich qua profilering op de financiële, economische en administratieve functies (niveau van midden- en /of hoger management). Vanuit de werkveldadviescommissie is accent gelegd bij het gebruik van speciale software bij de module administratieve organisatie (Mavim) en bij de module jaarverslaggeving (Audition). Ook de verbinding van diverse minoren met de lectoraten en de relatie van de opleiding met vertegenwoordigers uit het werkveld zijn aandachtspunten.

De opleiding bewaakt de aansluiting op het werkveld door bespreking van ontwikkelingen met de werkveldadviescommissie, in de contacten van docenten en management met het werkveld en in een tweejaarlijkse gemeenschappelijk overleg met alle werkveldadviescommissies van de Business School. Dit is de zogenoemde Agnietenbergconferentie waar ook CEO's en bestuurders aanwezig zijn uit de stad Zwolle en de regio. Hogeschoolbreed is er een verbintenis met 21 topfunctionarissen (entrepreneurs in residence) uit verschillende branches die zich verbinden aan het onderwijs van de hogeschool en de relatie met het werkveld verstevigen.

Voor de internationale setting investeert de opleiding in Engelstalige modules (propedeuse en hoofdfase), een combinatieklas van internationale studenten, gebruik van (internationale) Engelstalige literatuur, een module International Business en een module Cross Cultural Differences.

Studenten hebben de gelegenheid om een minorsemester naar een buitenlandse partnerinstelling te gaan of op Windesheim een semester met buitenlandse studenten te studeren, en een stage of afstudeeropdracht in het buitenland uit te voeren. Uitgangspunt is dat studenten worden voorbereid op het werken in organisaties die onderdeel zijn van internationale netwerken en concerns. Studenten moeten een beeld hebben van wat er op BE-vlak gebeurt in de wereld en de betekenis voor het eigen bedrijf op waarde kunnen schatten.

De opleiding BE is op de locatie Almere gestart in 2011, vanuit een overname van de Hogeschool van Amsterdam, en gepositioneerd binnen Windesheim Flevoland. De locatie Almere richt zich op de regio Flevoland en heeft specifieke eigen uitgangspunten (vergelijk standaard 2): het onderwijsconcept Samen-Werkend-Leren, met co-maatschappelijk en verantwoord ondernemen, internationalisering, onderzoek en persoonlijk leiderschap. De locatie Almere heeft een werkveldadviescommissie vanuit de eigen regio. Windesheim Flevoland legt specifieke accenten bij internationalisering door nadruk op de ontwikkeling van Engels als tweede taal op niveau C1 en aandacht voor de culturele context van het internationale economische verkeer. Dit komt tot uiting in een cyclus van International Lectures, in de uitwisseling van docenten en studenten met Turku (Finland), in de samenwerking met Kamer van Koophandel en gemeente en in de summerschool activiteiten voor buitenlandse studenten.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding de landelijke kaders voor BE hanteert in de opleidingsprofielen voor beide locaties. Beide locaties richten zich op de eigen regio, met bijkomend onderscheid in profilering. Op beide locaties is er afstemming met het regionale werkveld en is er aandacht voor aspecten van internationalisering. Daarbij vindt het panel de profilering van BE-Almere duidelijk onderscheidend met gerichtheid op ondernemerschap en specifieke onderwijskundige inrichting (vergelijk standaard 2). De profilering van BE-Zwolle is minder specifiek. Uit diverse gesprekken blijkt BE-Zwolle een brede BE-opleiding die de aspecten uit het landelijke profiel dekt. Het panel heeft een duidelijke vertaling van de eigen uitgangspunten in de eindkwalificaties gemist. Het panel is van mening dat de opleiding in deze volgend is op de landelijke uitgangspunten. De opleiding kan haar eigen positionering in het landelijke speelveld duidelijker stellen: wat maakt BE-Zwolle specifiek en op welke wijze wordt dit gemeten ten opzichte van andere BE-opleidingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Inhoud van het programma

- relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma
De landelijke BE-kwalificaties en het opleidingsprofiel met competenties zijn vertaald naar leerdoelen en vastgelegd in een overzichtelijke competentiematrix (competenties per module) en een Blauwdruk van de opleiding. Voor BE-Almere is dit vastgelegd in het Leerplanschema/competentiematrix. Ook in de modulebeschrijvingen in de studiegids (Zwolle) en het Onderwijsontwerp en toetsplan (Almere) is de relatie van leerdoelen met competenties duidelijk benoemd.

Het panel constateert dat voor beide locaties de vertaling van de competenties naar de inhoud van het programma helder is weergegeven. Voor studenten is in de beschrijving van modules helder weergegeven aan welke competenties een bijdrage wordt geleverd.

- kennis en kunde

Het BE-programma te Zwolle biedt een programma met een half jaar gemeenschappelijke propedeuse met andere opleidingen uit de Business School (zie bijlage 2). Het programma is opgebouwd uit een major van 180 EC (BE-competenties) en twee minoren van elk 30 EC, waarvan een in vrije keuzeruimte. De opleiding biedt twee zelfontwikkelde verdiepende minoren: Business Management (niveau 2) en Financial Control (niveau 3). Ook kunnen studenten een minor kiezen met een meer duaal karakter (zoals Onderzoek Management en Ondernemen) of met een verbinding naar een lectoraat (zoals Strategisch Inkoopmanagement). Een minor Audit&Assurance, gericht op het werken in de accountancy, is in ontwikkeling. Iedere student mag vrij kiezen in opleidingsspecifieke minoren of bredere minoren. In de praktijk kiest bijna 80% voor opleidingsspecifieke minoren.

Het BE-programma te Almere richt zich, vanuit een andere onderwijsopzet met meer leren in en vanuit de praktijk (104 EC co-makership in de major BE), op dezelfde BE-competenties en biedt ook een gezamenlijk semester in de propedeuse (zie bijlage 2).

Actualiteit vanuit het werkveld wordt ingebracht door docenten via voorbeelden en praktijkgerichte casussen uit het werkveld. Gastsprekers worden ingezet bij diverse modules. Via de Kennispoort (samenwerking hogeschool, gemeente en bedrijfsleven) werken studenten in projectgroepen de financieringsbehoefte uit voor ondernemers. Ook ondersteunen zij, na scholing door de belastingdienst, bij belastingaangiften voor particulieren in de regio (m.n. bij zorginstellingen).

Het panel heeft de opleidingsprogramma's bestudeerd aan de hand van de curricula-opzet, het lesmateriaal, de projecten en de praktijkgerichte opdrachten. Het panel constateert dat de opleiding actueel wil zijn en in verbinding met het werkveld. Studenten moeten de praktijk steeds herkenbaarder tegenkomen in hun opleiding.

In de opleiding is er aandacht voor actualiteit en trends, zoals globalisering, duurzaamheid en ondernemerschap. Bij BE-Almere is dit met de uitgebreide praktijkleerlijn duidelijker aanwezig.

Het panel is van mening dat de standaard kennis en kunde, conform de landelijke Body of Knowledge, voldoende aanwezig zijn in de curricula. De manier waarop dit wordt aangeboden verschilt tussen Zwolle en Almere (zie vormgeving).

Het panel is van mening dat bij BE-Zwolle studenten meer kunnen worden uitgedaagd tot het zelf meer actief zoeken van geschikte, recente literatuur en praktijkopdrachten. Het panel heeft de indruk dat studenten veel werkkaders wordt aangereikt en dat studenten veel met standaard checklists leren werken. Ook projectopdrachten zijn vaak voorschrijvend en weinig uitdagend volgens observatie van het panel. Het zelfontdekkend, zelfsturend vermogen en entrepreneurship mag naar mening van het panel meer worden gestimuleerd, conform het motto van de School of Business: 'It's all about your ambition'. De ingezette verbeteringen gericht op meer aansluiting met de praktijk kunnen verder worden doorgetrokken. De opleiding werkt aan de versterking van de contacten met het werkveld via de samenwerking met ondernemers en gemeente en via een meer directe binding met een twintigtal entrepreneurs. Ook is een pilot gehouden met een studentengroep die zelf een projectopdracht bij een bedrijf hebben uitgevoerd. Deze initiatieven moeten naar mening van het panel worden doorgezet/uitgebreid.

Bij BE-Almere worden in het kader van het co-makership studenten van begin af aan meer direct in aanraking gebracht met het bedrijfsleven en krijgen zij eerder zelf de verantwoordelijkheid voor invulling van bijvoorbeeld praktijkopdrachten. Dit zal met de verdere ontwikkeling van het hoofdfaseprogramma vorm krijgen. Het panel vraagt daarbij aandacht voor het actueel houden van de praktijkgerichte opdrachten en projecten aangezien studenten in evaluaties aangeven dat zij vaak makkelijk gebruik kunnen maken van resultaten van eerdere projectgroepen.

Qua literatuurgebruik valt het panel op dat studenten veel gebruik maken van door docenten aangereikte en in lessen gebruikte literatuur. Studenten noemen het Financieel Dagblad en CBS als belangrijke bronnen, naast de door docenten ingebrachte literatuur. Vakjournals en meer wetenschappelijke literatuur wordt niet vaak aangehaald door studenten. Het panel is van mening dat ook op dit punt studenten meer kunnen worden uitgedaagd boven de gemiddelde standaard. Docenten kunnen studenten meer gericht en actief stimuleren tot het zelf aandragen en zoeken van geschikte literatuur en daar duidelijke normen voor hanteren, bijvoorbeeld een minimaal aantal gebruikte bronnen.

Onderzoeksleerlijn:

Binnen de Business School is, in samenwerking met het lectoraat, een onderzoeksleerlijn ontwikkeld die in 2012-2013 zal worden geïmplementeerd. Uit gesprekken constateert het panel dat eerstejaars studenten in dit kader zijn gestart met het leren opstellen van een onderzoeksplan. Studenten leren meer kritisch te kijken naar opzet van praktijkonderzoek, resultaten van onderzoek en kennisinzet in de praktijk.

Ouderejaars studenten kregen onderzoeksvaardigheden aangeleerd, verspreid door het programma en in de minoren. De samenhang was voor hen niet helder.

Ter voorbereiding op het afstuderen is voor derde en vierdejaars studenten een korte cursus onderzoeksmethodologie verzorgd, gericht op de opzet van vraagstelling en onderzoeksaanpak. Studenten die de minor Onderzoek Management en Ondernemen (leerwerktraject) hadden gevolgd, voelden zich meer bekwaam in onderzoek. Het panel constateert dat men in 2011-2012 is gestart met de ontwikkeling van de onderzoeksleerlijn. Docenten en studenten oordelen positief over het stroomlijnen van de onderzoeksleerlijn en de aandacht voor onderzoek binnen de School. Het panel constateert dat de aandacht voor onderzoek duidelijk is gestructureerd en versterkt. Het panel vindt de opleiding ook op dit punt redelijk volgend en geen voorloper. Met de aanwezigheid van meerdere lectoraten waren er ruime mogelijkheden en ervaring om de onderzoeksleerlijn op te stellen.

Balans theorie/praktijk:

In de opleidingsprogramma's is er aandacht voor de toepassing van de theorie in praktijkgerichte settings. Bij BE-Zwolle vindt dit meer binnenschools plaats via gerichte opdrachten, casuïstiek en in de stage en het afstuderen als studenten het werkveld in gaan. Bij BE-Almere gaan studenten van begin af aan meer het werkveld in op zoek naar geschikte opdrachten en casuïstiek, stage- en afstudeeropdrachten.

Het panel constateert uit documentatie en uit gesprekken dat de locatie Zwolle recent is gestart met het versterken van de praktijkgerichtheid en dat meer contact is opgebouwd met het werkveld. Docenten melden meer excursies. Studenten melden dat docenten bij diverse vakken gericht actualiteiten behandelen. Op beleidsniveau is de binding met de regio versterkt via de Kennispoort (gemeente en Kamer van Koophandel) en enkele belangrijke entrepreneurs. In gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld werd gemeld dat BE-Zwolle zich meer zichtbaar kan maken.

Uit evaluaties van studentgroepsgesprekken blijkt dat studenten meer contact met de praktijk en meer aandacht voor actualiteit wensten. In het eerste jaar wordt daar gevolg aan gegeven door studenten meer zelf bedrijven te laten bezoeken in het kader van opdrachten.

Voor BE-Almere geldt dat het programma nog in ontwikkeling is en men bezig is de connecties met de praktijk te versterken door contacten met het NEVI, netwerk van inkopers. Ook krijgen studenten de gelegenheid, op basis van het volgen van specifieke BE-minoren, bepaalde certificaten van NEVI te verkrijgen. Een specifiek lectoraat is in opbouw.

Internationalisering:

Uit gesprekken en documentatie blijkt dat internationalisering een aandachtspunt is dat verder kan worden versterkt. In het reguliere programma reiken docenten voorbeelden aan die studenten voorbereiden op het werken binnen bedrijven/werkveld met een internationale werkterrein. Internationalisering komt daarnaast met name voor in minoren als 'Doing business with China' en 'Doing business in Germany and Eastern Europe' en in de verschillende minoren, die uitwisselingsprogramma's met internationale partners omvatten. Studenten zijn zeer tevreden over deze minoren, waar ze zich voelen uitgedaagd door de samenwerking met buitenlandse studenten en het zelf aandragen van geschikte internationale literatuur.

De opleiding biedt ook één tweedejaars blok (M6) bijna geheel Engelstalig aan. Daaraan kunnen studenten bedrijfseconomie en buitenlandse studenten facultatief meedoen. Studenten in Almere vragen in evaluaties meer aandacht voor zakelijk Engels.

Vormgeving van het programma

- didactisch concept en werkvormen

Het programma BE-Zwolle is opgezet vanuit de competenties en bijbehorende beroepstaken. Het onderwijs is vormgegeven rond kenmerkende beroepssituaties. In iedere periode staat een project centraal gericht op de beroepstaak. Studenten werken aan beroepsproducten en gebruiken daar kennis en kunde uit flankerende modules voor. Voor opbouw en samenhang is het onderwijs opgebouwd langs verschillende leerlijnen: conceptueel (kennis), vaardigheden, reflectief (gedrag en houding) en de integrale leerlijn (beroepsproduct). In een competentiematrix is aangegeven in welke module aandacht wordt gegeven aan welke leerlijnen en competenties. Daarbij kan een module zich ook richten op een leerlijn. Qua werkvormen wordt een mix toegepast van hoorcolleges, instructiecolleges en werkcolleges.

Ook in het programma van BE-Almere staan de landelijke BOKS (Body of Knowledge and Skills) en beroepstaken centraal, maar hanteert men andere leerlijnen: BOKS-lijn, praktijkleerlijn (50% van het curriculum), studentbegeleidingslijn en de onderzoeksleerlijn. Het programma is opgebouwd volgens het principe van co-makership: praktijkleren met 2 dagdelen in de week onderwijs en binnen de context van het werk praktijkopdrachten realiseren die uitmonden in beroepsproducten. De onderwijseenheden worden flexibel aangeboden binnen bepaalde fasen van de studie. Studenten volgen gerichte trainingen en workshops. 15-30% van het programma is overstijgend (worden aan minimaal twee opleidingen aangeboden). In de eerste drie jaar wordt een vast programma geboden in onderwijsperiodes van circa 15 EC. In het derde jaar volgt de student een minor van 30 EC en de studie wordt afgerond met een co-makership van 28 EC. De jaarplanning wordt afgestemd met Zwolle opdat uitwisseling van onderdelen mogelijk is.

Voor beide programma's (Zwolle en Almere) geldt dat er een opbouw is van begeleid leren, naar zelfstandig en zelfsturend leren en een opbouw van basis- naar gevorderd en bachelorniveau.

Het panel ziet een groot verschil in de vormgeving tussen Zwolle en Almere. In Almere wordt duidelijker meer confrontatie met de praktijk ingebouwd direct vanaf het begin van de studie, terwijl in Zwolle studenten, naast een paar projecten in de praktijk, in de eerste jaren meer binnenschools werken aan praktijkgerichte casussen en de werkelijke confrontatie met de praktijk met name plaats vindt in de stage en tijdens het afstuderen. Op beide locaties wordt een mix van werkvormen aangeboden die in de basis past bij de didactische uitgangspunten. Wel is het panel van mening, zoals hiervoor gemeld, dat in Zwolle studenten meer kunnen worden uitgedaagd met meer activerende werkvormen en meer contact met de praktijk. De eerste ontwikkelingen kunnen worden doorgezet op een breder terrein. De verbinding aan grotere bedrijven uit de regio is een positieve ontwikkeling.

- studeerbaarheid

Bij BE-Zwolle hanteert men redelijk vaste aantallen contacturen: 18 per week in het eerste jaar en in vervoljaren 15 uur per week. De studeerbaarheid wordt door studenten positief beoordeeld in enquêtes en evaluaties. Uit gesprekken met docenten en studenten blijkt dat studenten de studie ervaren als theoretisch en zwaar. Uit evaluaties blijkt echter dat studenten 25-30 uur per week aan de studie besteden, afhankelijk van de vooropleiding. De opleiding is gestart met een pilot om enkele studenten de studielast meer specifiek te laten bijhouden om meer inzicht te krijgen. Uit de gesprekken heeft het panel de indruk dat veel studenten ruimte hebben om een tandje meer in te zetten.

Bij BE-Almere neemt het aantal contacturen af, naar mate studenten meer buitenschools actief zijn in het kader van co-makership. In leerjaar 1 zijn er per week gemiddeld 18 contacturen in vier schooldagen. In leerjaar 2 zijn er circa 14 uur per drie schooldagen. In leerjaar 3 zijn er circa 11 uur per week in twee lesdagen. In leerjaar vier zijn er gemiddeld 5 contacturen in 1 lesdag. Dit maakt het binnenschools onderwijs intensief. De interactie met de praktijk ervaren studenten als stimulerend en belangrijk voor hun ontwikkeling.

- begeleiding van studenten

De begeleiding van studenten is gebaseerd op de elfde Windesheim competentie: zelfsturing van de eigen (studie)loopbaan en zelfsturing als beroepsbeoefenaar. In Zwolle worden studenten de eerste twee jaar begeleid door een studieloopbaanbegeleider (SLB'er). Deze volgt de studievoortgang, ondersteunt bij oriëntatie op studie en beroep en is vraagbaak voor studenten. Studenten werken in de eerste twee jaren toe naar een Persoonlijke Ontwikkelingsplan (POP) met leerpunten die binnen de reflectieve leerlijn worden doorgetrokken naar het functioneren in de beroepspraktijk. Dit gebeurt in groeps- en persoonlijke gesprekken. De begeleiding wordt gaandeweg minder intensief. Na de stage ligt de begeleiding bij de studievoortgangskoördinator. Het initiatief ligt dan grotendeels bij de student.

In Almere is de studentbegeleiding gebaseerd op Authenticiteit, Betrokkenheid en Competentie. Studenten krijgen een vaste studiebegeleider die begeleidt bij studie- en loopbaankeuzes en het opstellen van een Persoonlijk ActiviteitenPlan (PAP), waarin de student beschrijft welke competenties hij/zij per onderdeel wil ontwikkelen. Begeleiding vindt plaats in stamgroepen (10-15 studenten) en via individuele gesprekken. In de hoofdfase volgen studenten een Persoonlijke Leiderschapsprogramma gericht op zelfinzicht. Tijdens het afstuderen participeren studenten in een afstudeerkring met intervisiesessies onder begeleiding van een coach. Studenten gaan dan werken aan een afstudeerportfolio met bewijzen voor het behalen van de BE-competenties en een zelfreflectieverslag.

Studenten met specifieke persoonlijke vraagstukken en problemen worden doorverwezen naar specialistische hulp op hogeschoolniveau. Voor studenten met een beperking en voor topsporters is er binnen de Business School een speciale casemanager en zijn er specifieke regelingen, na goedkeuring van de examencommissie. In Almere kunnen studenten terecht bij De Living, een ontmoetingsplek voor studenten met specifieke vragen omtrent extra begeleiding/uitdaging. Zij worden begeleid door studentbegeleiders van Windesheim Flevoland.

Uit studiegids, studentenstatuut en uit gesprekken met betrokkenen constateert het panel dat de opleiding veel aandacht heeft voor studiebegeleiding en studiesucces. Dit wordt als prettig ervaren met name in de beginfase, waar studenten een veilige studieomgeving ervaren. In evaluaties zijn studenten in het algemeen tevreden over de geboden begeleiding. Studenten ervaren dat er duidelijk wordt gestuurd op de persoonlijke en professionele ontwikkeling. Het nut van portfolio en POP/PAP worden gaandeweg de studie duidelijker. Studenten ervaren gaandeweg meer zelfverantwoordelijkheid voor hun studieloopbaan. Het panel constateert dat POP/PAP met name wordt gehanteerd als procesinstrument in de begeleiding van de student bij zijn ontwikkeling. Aangezien in Almere nog meer de nadruk ligt bij competentieontwikkeling ervaren studenten en docenten soms overlap met studieonderdelen gericht op beroepsoriëntatie. Het panel ziet mogelijkheid om het POP/PAP nog meer gericht in te zetten bij het inzichtelijk maken van de individuele groei van de student, door het duidelijker te koppelen aan de te ontwikkelen competenties en door het meer in te zetten als toetsinstrument.

- verschillende leerroutes

Alle studenten met een afgeronde vwo-, havo- of mbo-opleiding (niveau 4) zijn toelaatbaar tot de opleiding. Kandidaten van 21 jaar of ouder moeten een toelatingsonderzoek doorlopen. Via realistische voorlichting, via website en opendagen, informeert de opleiding de instromende studenten zo goed mogelijk.

Formeel telt de opleiding een leerroute: de voltijdvariant. Voor twee soorten studenten is een verkorting of versnelling van het programma mogelijk op basis van een individuele aanvraag bij de examencommissie. De voorwaarden staan vermeld in de studiegids en studentenstatuut. MBO-ba opgeleiden kunnen verkorten door een individueel vrijstelling aan te vragen voor de eerste minor op basisniveau. Deze aansluiting is mogelijk na specifieke afspraken tussen het mbo en Windesheim. Vwo-opgeleiden kunnen de studie met een half jaar versnellen door parallel aan het eerste semester ook de minor praktijkoriëntatie te volgen. Dit gebeurt in zeer geringe mate. De Business School is bezig om meer excellente studenten aan zich te binden via honours colleges.

Studenten met werkervaring kunnen met formeel vastgestelde eerder verworven competenties (EVC) een studietraject op maat aanvragen bij de examencommissie.

Voor studenten met deficiënties in Nederlands of rekenvaardigheden wordt via maatwerk oplossingen gezocht. Voor Engels hanteert men een diagnosetoets, waarop het Engels taalprogramma kan worden geïntensiveerd. In Almere volgen alle studenten een toets Nederlands, Engels en rekenen. Waar nodig wordt bijles aangeboden.

Studenten geven aan dat een spellingstoets in de propedeuse mede bepalend is voor het kunnen behalen van de grens voor het bindend studieadvies (50 EC). Dit is een stevige drempel voor veel studenten. Studenten worden bij oplevering van producten en bij toetsing gewezen op hun taalfouten en correct taalgebruik.

Kwaliteit van het personeel

Het team BE-Zwolle bestaat uit 23 medewerkers (19, 2 fte) onder leiding van een hogeschoolhoofddocent en drie teamvoorzitters met een coördinerende rol. Bij werving en selectie worden eisen gesteld aan inhoudelijke deskundigheid, bezit van een mastertitel, de praktijkervaring en onderzoekservaring. Docenten met een vaste aanstelling moeten een

didactische aantekening hebben of verkrijgen via gecertificeerde interne scholing. Voor specifieke vakgebieden wordt ook een flexibele schil van docenten aangesteld voor kleinere aanstelling en voor kortere tijd. Studenten waarderen deze inbreng.

Uit het curriculumoverzicht en uit gesprekken met management en docenten constateert het panel dat de opleiding het hogeschoolstreven van 70 procent masteropgeleiden haalt. Het percentage docenten met een mastertitel te Zwolle bedraagt 90 procent, te Almere is dit 80 procent. Het streefcijfer voor gepromoveerde docenten (10%) wordt nog niet gehaald. In het activiteitenplan staat dit vermeld als doel voor 2015. Met de groei van de opleiding en uittreding van een aantal oudere docenten is er ruimte in werving en selectie gericht te selecteren op het opleidingsniveau, de praktijkervaring en onderzoekskwaliteiten voor docenten. De opleiding geeft dat er meer wordt gestuurd, onder andere bij sollicitaties, op niveau, praktijkgerichtheid en het delen van ervaring en verantwoordelijkheden.

Vier docenten participeren in het onderzoek van de kenniskringen van vier gerelateerde lectoraten (Familiebedrijven, Supply Management, Duurzaam Ondernemen, Accountancy en Control). Verder kunnen docenten regulier scholingsruimte en budgetten inzetten voor hun ontwikkeling. Dit gebeurt deels intern via studiedagen van de School (recent vaak gericht op toetsing en onderzoek) en deels via gerichte cursussen, congresbezoek et cetera.

De opleiding te Zwolle werkt met een student-docent ratio van 1:32. De opleiding stelt dat sinds 2009 meer is gewerkt met ingeleend personeel, dat niet meetelt in de ratio-berekening.

Windesheim Flevoland beschikt over een eigen docententeam dat wel inhoudelijk overlegt met Zwolle en ervaringen deelt. Het BE-team Almere bestaat uit elf docenten (circa 9 fte), waarvan negen docenten een mastertitel hebben. In Almere wordt met name de hands on praktijkervaring van docenten gewaardeerd door studenten. In Almere wordt gewerkt met een student-docent ratio van 1:28 in 2011/2012. De opleiding streeft, met verder groei van de studentenaantallen, naar een ratio van 1:23.

Het panel constateert dat de opleiding een kwalitatief goed docententeam heeft, dat via werving de komende jaren zal worden versterkt (masters, onderzoek en praktijkgerichtheid). De diverse vakgebieden zijn goed gedekt binnen het docententeam. De ingezette versterking van onderzoekskwaliteiten vindt het panel terecht. Diverse docenten zijn medeauteurs van veelgebruikte BE-studieboeken. Studenten zijn in evaluaties tevreden over de kwaliteit van het docententeam qua inhoudelijke deskundigheid, didactische kwaliteit en kennis van de beroepspraktijk.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding te Zwolle is gehuisvest in het X-gebouw en beschikt over alle mogelijke onderwijsvoorzieningen voor klassikaal onderwijs en projectgroepen. Alle lokalen beschikken over een beamer met laptopaansluiting. In een aantal lokalen is een smartboard aanwezig. Er is een draadloos netwerk beschikbaar. De mediatheek is goed voorzien van basisliteratuur en biedt ruime mogelijkheden tot digitale databases. Specifieke opleidingsinformatie wordt beschikbaar gesteld via Sharenet (intranet hogeschool), Blackboard (onderwijs inhoudelijke informatie) en Educator (onderwijsbeschrijving en voortgangsregistratie).

Voor specifieke softwarepakketten (Exact, Mavim en Audition) geldt dat deze op het vaste netwerk beschikbaar zijn. Vanaf 2013 zullen alle pakketten voor de eigen laptop van studenten beschikbaar zijn. Vanuit de hogeschool wordt aangestuurd op het verplicht aanschaffen van een laptop door studenten.

Te Almere is het cluster Economie en Management gehuisvest in een eigen vleugel van het gebouw met voldoende lokalen voor hoor- en werkcolleges en projectruimtes. Draadloos internet is toegankelijk voor studenten. De informatievoorziening verloopt via Wise een online informatie- en communicatieportal. De mediatheek van Windesheim Flevoland is gehuisvest in de nieuwe bibliotheek van Almere, pal naast het hogeschoolgebouw.

Uit evaluaties en gesprekken blijkt dat studenten en docenten in het algemeen tevreden zijn over de voorzieningen. Er is altijd vraag naar meer computers en stopcontacten. Dit wordt door de hogeschool opgepakt. In de mediatheken zijn een basiscollectie literatuur en allerhande digitale informatiebronnen beschikbaar. Studenten kunnen instructielessen volgen. Het panel heeft uit gesprekken met studenten de indruk dat studenten meer kunnen worden gestimuleerd tot bezoek en gebruik van de mediatheek. Uit werkstukken blijkt dat studenten veel gebruikmaken van door docenten aangereikte boeken en literatuur, maar niet over de volle breedte zelf interessante achtergrondliteratuur zoeken en hanteren.

Kwaliteitsborging van de onderwijsleeromgeving

Kwaliteit van de onderwijsleeromgeving wordt allereerst geborgd vanuit het docententeam, de curriculumcommissie en het opleidingsmanagement, die waarborgen dat het programma voldoet aan inhoudelijke en onderwijskundige eisen. De afstudeercommissie en de werkveldadviescommissie kijken naar de aansluiting van de opleiding op de ontwikkelingen in het werkveld. Daarnaast heeft de opleidingscommissie (docenten en studenten BE, AC en FSM) de taak gevraagd en ongevraagd te adviseren over de samenhang en opzet van het onderwijs. De examencommissie is verantwoordelijk voor de check of voldaan wordt aan de voorwaarden uit de onderwijs- en examenregeling. Vanuit Zwolle is een examencommissie ingesteld, met twee subcommissies c.q. kamers voor zowel Zwolle als Almere.

Locatiespecifieke zaken worden per kamer behandeld. Overstijgende zaken en afstemming worden geregeld in gezamenlijk overleg behandeld.

Het panel constateert uit documentatie en gesprekken met docenten, studenten en management dat de borging van de kwaliteit mede wordt gebaseerd op de uitkomsten van evaluaties en enquêtes die in vaste cycli worden afgenomen. Ook wordt gebruik gemaakt van landelijke gegevens uit bijvoorbeeld NSE en keuzegidsen. Opvallende punten worden in het docententeam besproken en waar nodig moeten moduleverantwoordelijken verbeterplannen aandragen. Het panel constateert dat de opleiding een aantal verbeterpunten gericht oppakt en omzet in verbeteracties, bijvoorbeeld versterking onderzoekslijn en versterking praktijkbreng. Het panel vindt dit goede ontwikkelingen die verdere voortgang verdienen.

Overwegingen en conclusie

Samenhangende onderwijsleeromgeving

- op welke wijze vormen de vier elementen een samenhangende onderwijsleeromgeving

Uit de landelijke NSE-enquête blijkt dat BE-studenten uit Zwolle zeer tevreden zijn over de samenhang in de opleiding. Het panel herkent dit beeld bij studenten en is van mening dat studenten leren wat ze moeten leren. Daarbij merkt het panel wel op dat de studenten veel wordt aangereikt. De standaard kennis en kunde is aanwezig. Het panel is van mening dat met uitdagender werkvormen studenten meer kunnen worden uitgedaagd en dit kan gepaard gaan met meer confrontatie aan de beroepspraktijk. Door studenten meer zelf verantwoordelijkheid te laten nemen, kan de opleiding ook meer werk maken van de slogan van de Business School: 'It's all about your ambition'. Zoals gesteld is de opleiding de laatste twee jaar bezig stappen te zetten die daarbij aansluiten, met versterking van de contacten met het beroepenveld en lectoraten in het kader van de onderzoekslijn en scholing van docenten. Het panel vindt dat de opleiding in Zwolle en Almere kwalitatief goed personeel heeft. In Almere ligt het accent meer bij het entrepreneurschap. Qua onderwijsinhoud wordt er in de diverse overlegorganen gericht afgestemd. Qua afstemming tussen de gehanteerde onderwijsvormen en de benodigde studentbegeleiding kunnen beide vestigingen van elkaars ervaring leren. BE-Almere moet de opbouw van minoren en de samenwerking met lectoren in de komende jaren nader vormgeven.

Het panel is van mening dat op beide locaties een samenhangende leeromgeving wordt geboden, met ieder een eigen karakter. BE-Zwolle biedt een gedegen programma qua kennis en kunde en kan meer uitdaging inbouwen. BE-Almere gaat met de ontwikkeling van de afstudeerfase het evenwicht tussen binnenschools en buitenschools leren verder uitwerken. Beide locaties hebben zo hun eigen ontwikkelpunten voor de komende jaren. Dit is aanleiding voor het panel om te komen tot het oordeel voldoende.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Het toetsbeleid is afgeleid van het toetsbeleid van de Business School. Er wordt gewerkt met een toetsjaarplanning. De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsing en examens en de borging van het eindniveau. Een aantal taken zijn gedelegeerd naar de toetscommissie en de afstudeercommissie.

De toetscommissie onderzoekt steekproefsgewijs (twee toetsen per periode) vooraf en achteraf de kwaliteit van de toetsen en de toetsresultaten. De afstudeercommissie voert steekproeven uit onder afstudeerproducten en let daarbij op het hbo-niveau en de correcte toepassing van de onderzoeksmethodologie. Het voornemen is om dit in de nabije toekomst uit te breiden naar stageverslagen. Steekproefsgewijs vindt controle op plagiaat (Ephorus) plaats. De examencommissie, de toetscommissie zijn gemeenschappelijk voor het cluster Accountancy, Bedrijfseconomie en Financial Service Management. De voorzitters van deze commissies stemmen het beleid en uitvoering met elkaar af. De afstudeercommissie opereert Business School breed.

Uit gesprek met vertegenwoordigers van bovengenoemde commissie constateert het panel dat de examencommissie eindverantwoordelijk is voor de borging van toetsing en examinering. De nodige expertise is vertegenwoordigd en de commissie is onafhankelijk van het opleidings/school-management. Daarbij richt de examencommissie zich veel op formele en procedurele taken, bijvoorbeeld besluiten rond benoeming van examinatoren vrijstelling, buitenlandstage of mono/duo-afstuderen. Inhoudelijke borging van de kwaliteit van toetsen en afstudeerwerken is gedelegeerd naar toetscommissie en afstudeercommissie. Het panel vindt dat de examencommissie de kwaliteitsborging strakker kan regisseren, door zelf als onafhankelijke partij rechtstreeks steekproeven uit toetsen en afstudeerwerken te nemen en deze te toetsen aan de gestelde normen. Nu is de borging van het afstudeerniveau gelegd op docentniveau en wordt dit vaak aangepakt via een check van procedures, het instellen van tweede beoordelaars, het vier-ogen-principe en intervisiebijeenkomsten. Of dit daadwerkelijk goed gebeurt en de inhoudelijke check of afstudeerwerken aan de hbo-normen voldoen, kan steekproefsgewijs door de examencommissie zelf worden gecontroleerd.

De opleiding heeft voor iedere toets een toetsplan/toetsmatrijs opgesteld, die de relatie legt tussen de leerdoelen, de beroepshandelingen en de competenties. In de modulebeschrijvingen is beschreven wat er wordt getoetst, hoe er wordt getoetst en hoe er wordt beoordeeld. Dit maakt de toetsing inzichtelijk voor docenten en studenten. De beide locaties maken zelf hun toetsen en werken aan afstemming van toetsing voor mogelijk op te zetten centrale toetsbank.

Voor iedere leerlijn hanteert men specifieke toetsvormen. In de conceptuele leerlijn hanteert men multiple choice- en open vragen tentamens en casuïstiek. In de vaardighedenleerlijn vindt formatieve beoordeling plaats met de feedback van docenten. Summatieve toetsing kan gebeuren via opdrachten, rollenspellen en presentaties. In de reflectieve leerlijn wordt via studieloopbaanbegeleiding de beroepshouding getoetst; formatief via gesprekken over het POP en summatief via leerverslagen en verwerkingsopdrachten. In de integrale leerlijn worden studenten in projectgroepjes beoordeeld aan beroepsproducten (gezamenlijk product en de individuele bijdrage). Voor de toetsen zijn vaste beoordelingsformulieren ontwikkeld met vermelding van de beoordelingscriteria en de weging. In de integrale lijn maakt men ook gebruik van groepsverslagen, logboeken en 360° feedback. De toetsen worden opgesteld door de modulebeheerder en in het kader van het vier-ogen-principe voorgelegd aan vakcollega's. Na iedere periode is er gelegenheid voor studenten hun tentamens in te zien en/of na te bespreken.

Bij buitenschoolse onderdelen (praktijkopdracht, stage- en afstudeeropdracht) wordt gekeken naar de geschiktheid van het bedrijf qua werkzaamheden, omvang en begeleidingsmogelijkheden. Bij stage en afstuderen wordt bij de beoordeling gekeken naar zowel het product als het proces. De beoordelingscriteria en processtappen zijn helder uitgewerkt in de stage- en de afstudeerhandleidingen. Bedrijfsmentoren hebben bij de beoordeling van proces, product en presentatie een adviserende rol (via functioneringsgesprekken met de student en eindverslagen). De docentbegeleiders zijn als formele examinatoren verantwoordelijk voor de bepaling van de cijfers.

Het panel heeft het toetsbeleid, de toetsprocedures, de toetsopzet en de toetsresultaten bekeken aan de hand van een representatieve set van toetsen, stageverslagen en afstudeerwerk en de verslagen van de betrokken commissies. Het panel constateert dat het toetsbeleid staat. De toetsinstrumenten passen bij de onderwijsopzet. Wel heeft het panel veel meerkeuze- en traditionele toetsvormen gezien tot in het derde en vierde leerjaar. Open vragen zijn vaak kort en gericht op kennistoetsing. Voor het toetsen van inzicht en toepassing kan de opleiding een bredere mix met activerende toetsvormen inzetten.

Wat betreft praktijkopdrachten constateert het panel dat deze vaak voorschrijvend zijn met vaste aangeboden stapsgewijze opbouw. Ook hier ziet het panel mogelijkheid tot meer uitdaging en activering van de student. De opleiding geeft aan dat in 2012-2013 het aandeel open vragen in de toetsing van de hoofdfase verder is vergroot (tot 70% van het eindcijfer), ter versterking van het productieve en toegepaste karakter van de eindtoets.

Wat betreft het geven van feedback aan studenten ziet het panel weinig inhoudelijke feedback op de beoordelingsformulieren. Studenten geven aan dat zij feedback halen tijdens de inzage-uren.

De beoordelingsformulieren kunnen worden versterkt met meer summatieve normen. Het is het panel niet helder hoe in de beoordelingsformulieren de omzetting van kwalitatieve normen (O/V/G) naar een kwantitatief eindbeoordeling plaats vindt. De beoordelingsformulieren bieden geen heldere weging. Docenten komen via het vier-ogen-principe tot het eindoordeel en werken consciëntieus aan vergelijkbare beoordeling. Dit kan meer summatieve (kwantitatieve) normen meer inzichtelijk worden gemaakt. Daarmee kan interpretatieruimte worden ingeperkt en duidelijk worden hoe product en proces wegen in het oordeel.

Wat betreft beoordeling van groepswork zijn zowel studenten als docenten helder over toepassing van de procedures. Als groepsleden zich niet aan taakafspraken houden, worden zij na waarschuwingen uit de groep verwijderd en volgt een gesprek met de docent.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Opzet afstudeerfase

De realisatie van de eindkwalificaties vindt plaats in de laatste fase van de opleiding. De opzet, richtlijnen, beoordelingscriteria, rollen en toetsing staan helder uitgewerkt in een afstudeerhandleiding per locatie. De opzet verschilt per locatie als gevolg van de verschillen in onderwijskundige opzet.

In Zwolle betreft het de perioden major 9 tot en met major 12. Eindkwalificaties administratieve organisatie worden in major 5 reeds afgerond. In major 9 en 10 (binnenschools derde jaar) staan centraal de thema's 'Besluitvorming op basis van financiële informatie' en 'Financiële rapportage voor externe belanghebbenden'. Studenten moeten de transfer van theorie naar praktijk (opdrachten, casuïstiek, trainingen, presentaties) maken en daarbij diverse rollen aannemen en daarop reflecteren. In major 11 en 12 werken studenten in duo's aan de afstudeeropdracht binnen een bedrijf. Studenten leveren binnen een projectsetting een concreet beroepsproduct en werken op methodologisch verantwoorde wijze. Zowel product als proces worden beoordeeld. Het product levert een gezamenlijk cijfer op. Beoordeling van het proces en presentatie zijn individueel. Voor de procesbeoordeling geeft de student, vanuit zijn/haar POP, drie persoonlijke competenties aan die specifiek worden uitgewerkt in het procesverslag en werkplan. De docentbegeleider beoordeelt het product, met input van de bedrijfsmentor en binnen een bandbreedte die door een tweede beoordelaar wordt aangegeven voor het afstudeerplan in combinatie met het eindrapport. De tweede beoordelaar heeft geen zicht op het proces. Het vier-ogen-principe met een tweede beoordelaar is per september 2011 ingevoerd. Bij te grote verschillen in beoordeling beslist de afstudeercommissie.

In Almere zal het afstuderen bestaan uit twee onderdelen: a. de afstudeercomaker (28 EC), beroepsproduct(en), comakerverslag en presentatie en verdediging, en b. de afstudeerkring (2 EC, portfoliocompetenties, zelfreflectieverslag en proces en gedrag tijdens het afstudeerproject). Beide onderdelen moeten voldoende zijn en het behalen van a. is voorwaardelijk voor het kunnen opgaan voor b. De onderdelen worden door twee onafhankelijke assessoren beoordeeld op de BE-competenties en generieke hbo-competenties. Aangezien de locatie Almere in 2011 is gestart, zijn er nog geen studenten die de afstudeerfase hebben doorlopen. De eerste studenten starten het afstudeertraject in 2014 en zullen afstuderen in 2015. De opleiding in Almere geeft aan het afstuderen in mono te gaan uitvoeren. Logischerwijs is onderstaande van toepassing op locatie Zwolle.

Het panel heeft de afstudeeropzet besproken met betrokken studenten, docenten en bedrijfsbegeleiders. Daaruit blijkt dat betrokkenen tevreden zijn over de opzet, de uitvoering, de begeleiding en de beoordeling. Het lukt de opleiding om goede bedrijven en opdrachten beschikbaar te hebben. Opdrachten worden centraal geworven via het praktijkbureau. Studenten kunnen ook zelf werven. De afstudeerhandleiding, richtlijnen en de contacten tussen bedrijf, student en opleiding geven voldoende houvast. Een werkbegeleider geeft aan dat de opleiding via het centrale loket niet echt zichtbaar is en dat de eisen die aan opdracht en bedrijf worden gesteld duidelijker kunnen worden gecommuniceerd. Dit wordt wel ingekaderd in de eerste contacten om te komen tot een goed werk- en onderzoeksplan voor de studenten. Studenten kiezen een duo-partner en solliciteren voor afstudeerplaatsen. Alleen bij uitzondering, en na goedkeuring door de examencommissie, kan mono worden afgestudeerd, bijvoorbeeld als een student naar het buitenland wil, er persoonlijke omstandigheden meespelen of er oneven aantallen zijn.

Het panel heeft vraagtekens geplaatst bij het in duo afstuderen in relatie tot individuele toetsing van de eindcompetenties. Redenen voor duo-afstuderen die in gesprekken naar voren komen, zijn: leren samenwerken, leren organiseren, mogelijkheid tot grotere, meer complexe en diepgaander opdrachten, versterking en ondersteuning binnen duo's en daarmee meer zelfstandigheid bij studenten (minder belasting op de bedrijfsmentor). Uit verslagen en beoordelingsformulieren ziet het panel weinig verschillen in de procesbeoordeling tussen duo-partners. De uiteindelijke totaalcijfers komen vrijwel altijd overeen. Het panel adviseert het afstuderen mono te laten plaatsvinden, opdat iedere student duidelijk op eigen merites op het eindniveau wordt beoordeeld. Daarentegen kunnen de stages in jaar drie mogelijk wel meer in duo worden uitgevoerd. De opleiding geeft aan dat inmiddels een directiebesluit is genomen om met ingang van 2013-2014 het afstuderen in mono te laten plaatsvinden.

Het panel constateert dat de eindkwalificaties niet alleen in het afstuderen op eindniveau worden beoordeeld. Eerder in het derde en vierde jaar worden veel eindkwalificaties ook op eindniveau getoetst. Daarmee wordt breder geborgd dat de eindkwalificaties door iedere student individueel worden behaald.

Het panel heeft het afstudeerwerk van vijftien studenten ingekeken om een indruk te krijgen van het geleverde eindniveau. De werkstukken zijn gekozen uit de lijst van afgestudeerden van de laatste twee afgeronde cursusjaren. Daarbij is een cijferverdeling aangehouden tussen 6 en 10, waarbij iets meer de nadruk lag bij de categorie cijfer 6.

Het panel constateert dat studenten met het afstudeerwerk bruikbare producten en oplossingen leveren voor de bedrijven waar het afstudeerproject is uitgevoerd. De scripties zijn heel praktisch en probleemoplossend met wat studenten is aangeleerd. Het panel vindt de scripties met hogere beoordelingen duidelijk sterker in onderzoeksofzet, literatuurgebruik en verslagtechnische opzet. Een aantal scripties vindt het panel iets te hoog beoordeeld. Op één enkele scriptie na vindt het panel de scripties wel getuigen van bachelorniveau. Studenten tonen aan dat zij gangbare methoden en technieken kunnen toepassen bij het oplossen van redelijk complexe praktijkproblemen. De werkstukken hebben een sterke hands-on aanpak en geven blijk dat studenten de geleerde bedrijfseconomische methoden en technieken goed kunnen toepassen. Het panel vindt dat het eindniveau wat betreft bedrijfseconomische eisen wordt geborgd. Het panel constateert dat een meer overstijgende blik, spiegeling aan literatuur en reflectie kunnen worden versterkt bij de lager beoordeelde werkstukken.

De opleiding stelt dat deze aspecten zijn gesignaleerd en dat met de gestarte onderzoeksleerlijn studenten sterker worden getraind in het onderzoeksmatige opzetten en doordenken van hun afstudeerproject. Spiegeling aan literatuur, het methodologisch onderbouwen vanuit theorie en het meer overstijgend reflecteren op uitkomsten zijn specifieke aandachtspunten die zijn opgepakt. Deze aspecten kwamen voorheen aan de orde in presentatie en eindgesprek. Om dit beter te kunnen duiden, moeten studenten verplicht een implementatieplan opnemen in het afstudeerwerkstuk als bewijs van het objectief en meer overstijgend kunnen reflecteren op uitkomsten. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling. Het panel had graag gezien dat de opleiding dit eerder had opgepakt. Uit gesprekken blijkt dat door organisatieknelpunten de aansturing vanuit het management op dit punt laat op gang is gekomen.

Het panel ziet in de nieuwe concepthandleiding voor het afstuderen bevestigd dat de aandacht voor de onderzoekscyclus wordt aangescherpt en dat studenten in discussie meer aandacht moeten geven aan de reflectie op uitkomsten en methodologie. De onderdelen gericht op onderzoeksvaardigheden zijn meer samenhangend in de onderzoeksleerlijn geplaatst. In de aanloopfase wordt gestuurd op meer aandacht voor het bepalen van de probleemstelling en het opstellen van het plan van aanpak. De huidige afstudeerders zijn daar minder goed in voorbereid, aangezien de onderzoeksleerlijn nog niet bestond. Studenten die de onderzoeksminor hebben gevolgd, gaven aan duidelijk beter te zijn voorbereid op het afstudeeronderzoek. Met de nieuwe opzet van de onderzoeksleerlijn wordt dit meer gelijk getrokken. De intervisie tussen docenten ten aanzien van afstudeerproducten zal worden versterkt naar de beginfase met het opstellen van de plannen van aanpak voor het afstuderen. Het feit dat de opleiding deze aspecten oppakt vindt het panel nodig en positief voor het versterken van het eindniveau. Het panel adviseert de opleiding zelf goed te checken bij de volgende lichtingen afstudeerwerkstukken of de vernieuwde afstudeeropzet de gewenste resultaten levert qua onderzoeks aanpak en analyse en reflectievaardigheden.

Uit gesprekken met werkveldvertegenwoordigers, alumni en opleidingsmanagement constateert het panel dat afgestudeerden snel banen vinden op hbo-niveau en worden gewaardeerd in het werkveld. Studenten, alumni en werkveld zijn zeer tevreden over de opleiding. Bedrijfsbegeleiders geven aan dat studenten waardevol zijn voor bedrijven en nuttige analyses en oplossingen inbrengen. Afgestudeerden werken in een breed werkveld, vaak in functies als controller, adviseur of hoofd administratie. Een deel van de afgestudeerden vindt werk in de accountancy. Er wordt gesteld dat de opleiding 'goede rekenaars' aflevert, die zelfstandig werkzaam zijn. Samen met de Vrije Universiteit en met Nijenrode wordt onderzoek gedaan naar de opvolging door bedrijven van de adviezen van studenten. Conclusies daaruit zullen worden gebruikt bij de verdere ontwikkeling van de afstudeerfase.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van mening dat de BE-opleiding een gedegen toetsbeleid heeft. Toetsen worden gecheckt op validiteit en betrouwbaarheid en de toetswijzen en beoordelingscriteria zijn helder voor studenten. Binnen de organisatie zijn diverse commissies en richtlijnen opgesteld voor de borging van de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. In de afgelopen jaren zijn aanscherpingen doorgevoerd met invoering van het vier-ogen-principe, meer intervisie tussen docenten en een tweede beoordelaar bij het afstuderen. Het panel is van mening dat de opleiding de borging en toetsing verder kan versterken door ook hier een meer externe blik te hanteren en meer variatie in toetsvormen in te zetten in de laatste twee jaar die meer zijn gericht op het toetsen van inzicht en toepassing. De rol van de examencommissie in de borging van het niveau kan een meer directe invulling krijgen.

De afstudeerwerken geven blijk van het hbo-karakter. Studenten werken aan opdrachten in de praktijk. Studenten presenteren praktijkgerichte oplossingen die sterk aansluiten bij hetgeen ze in de opleiding hebben geleerd. Dit sluit aan bij de BE-vakcompetenties op het gewenste niveau drie. Het panel is daarbij wel van mening dat de overstijgende blik van studenten en de onderzoeksmatige aanpak kan worden versterkt.

De opleiding is afgelopen jaar gestart met de invoering van de onderzoeksleerlijn en het verplicht stellen van een implementatieplan als onderdeel van het afstudeerwerkstuk. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling, die in toekomst uit nieuwe lichten afstudeerwerk zal moeten blijken.

Het panel had verwacht dat de opleiding verder zou zijn in de ontwikkeling van het onderzoekslijn. Door kort op elkaar volgende wisselingen in management heeft dit echter vertraging opgelopen. De constatering dat in het afgelopen jaar gericht en op korte termijn verbeteringen zijn doorgevoerd, geeft aan dat de opleiding werkt aan versterking van toetsing en niveau. Het panel adviseert dit met kracht door te zetten.

Gezien het feit dat toetsing en afstuderen in de basis voldoen en de opleiding gericht werkt aan versterking van de toetsing en afstudeerfase komt het panel tot het eindoordeel voldoende. Dit wordt mede gevoed door het feit dat de studenten en alumni goed slagen in het werkveld. De opleiding heeft een reputatie als gedegen en redelijk traditioneel. Het panel is van mening dat daar meer onderzoeksgerichtheid en praktijkgerichtheid in tot uitdrukking mag komen in de komende jaren. Eerste stappen daartoe zijn in gang gezet en zullen worden uitgebreid (vergelijk standaard 2).

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Zwolle	Almere
1 <i>Beoogde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende
2 <i>Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende	Voldoende
3 <i>Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende	nvt

Overwegingen en conclusie

De opleiding ontvangt op alle drie de standaarden het oordeel voldoende. Standaard drie is nog niet van toepassing op locatie Almere aangezien daar nog geen afgestudeerden zijn.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande *hbo-bachelor* opleiding Bedrijfseconomie van Christelijke Hogeschool Windesheim als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Ter ondersteuning van de verbeterfunctie en de verdere ontwikkeling van de BE-opleiding, doet het panel de volgende aanbevelingen:

Standaard 2:

- geef in het onderwijsprogramma en in het afstuderen meer aandacht aan het actief gebruik van (wetenschappelijke) literatuur, journals en algemene informatiebronnen. Laat studenten zelf meer actief informatie verzamelen en op waarde beoordelen.
- stel scherpere eisen aan de praktijkopdrachten en -projecten (qua open opdrachtformuleringen en verwacht initiatief bij studenten), opdat studenten meer gerichte vingeroefeningen krijgen en competenties gericht kunnen ontwikkelen.
- maak de koppeling tussen de POP-cyclus en de ontwikkeling van competenties sterker, zodat studenten meer direct een spiegel voorgehouden wordt over hun competentieontwikkeling en zij gedurende de studie daar gericht op sturen.

Standaard 3:

- versterk de beoordelingsformulieren met meer kwantitatieve normen voor de onderdelen op het beoordelingsformulier van de afstudeerwerken, opdat inzichtelijk wordt wat de afwegingen van examinatoren zijn om te komen tot het eindoordeel.
- begeleidt studenten gericht op het hanteren van theoretische modellen als analysetool bij het interpreteren van onderzoeksresultaten en de vertaling naar heldere conclusies en aanbevelingen.
- geef het gebruik van literatuur, journals en door studenten zelf aangedragen informatiebronnen een meer prominente rol in het afstudeertraject. Hanteer dit om in de afstudeerfase het analyserend en reflecterend vermogen aan te scherpen.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Het landelijk opleidingsprofiel (september 2010) kent de volgende acht beroepscompetenties:

Inhoudelijke competenties

- BE1 Ontwerpen, inrichten en onderhouden van (geautomatiseerde) financiële en niet-financiële informatiesystemen.
- BE2 Vormgeven, inrichten en toetsen van de Administratieve Organisatie.
- BE3 Bepalen en beheersen van financieel-economische en fiscale risico's.
- BE4 Bepalen en verstrekken van financieel-economische en fiscale informatie voor de besluitvorming.
- BE5 Verstrekken van informatie t.b.v. externe belanghebbenden.
- BE6 Geven van adviezen en het verlenen van diensten op financieel-economisch en fiscaal terrein aan belanghebbenden.

Algemene competenties

- BE7 Sociale en communicatieve competenties (interpersoonlijk).
- BE8 Zelfsturende competentie (intrapersoonlijk).

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

De opleiding is vormgegeven in het onderstaande major-minormodel.

Propedeuse: basisniveau			
Major 1 Werken in en aan een organisatie	Major 2 Omgaan met de markt en klanten	Major 3 Het managen en ontwikkelen van beleid	Major 4 Het monitoren van de business omgeving
Tweede jaar: gevorderd niveau			
Major 5 Bestuurlijke informatievoorziening	Major 6 Financieel risicomanagement	Minor 1 (I) (Als specifiek BE: Business Management)	Minor 1 (II) (Als specifiek BE: Business Management)
Derde jaar: gevorderd niveau (stage) + bachelor niveau (major)			
Major 7 Stage	Major 8 Stage	Major 9 Besluitvorming op basis van financiële informatie	Major 10 Financiële rapportage voor externe belanghebbenden
Vierde jaar: bachelor niveau			
Minor 2 (I) (Als specifiek BE: Financial Control)	Minor 2 (II) (Als specifiek BE: Financial Control)	Major 11 Afstudeeropdracht	Major 12 Afstudeeropdracht

De indeling van de studielast is zo goed mogelijk gespreid over de jaargangen. Dat betekent een indeling van gemiddeld 15 EC per blok in elk studiejaar en 60 EC per studiejaar.

Een procentuele verdeling van de leerlijnen binnen een studieblok ziet er schematisch als volgt uit:

Leerlijn	Procentuele verdeling
Conceptuele leerlijn (vakken, theorie, toepassingen, etc.)	54%
Vaardighedenleerlijn (talen, presenteren, rapporteren, etc.)	20%
Reflectieve leerlijn (zelfreflectie, houding, gedrag, etc.)	6%
Integrale leerlijn (beroepsproducten, rapporten, adviezen, etc.)	20%

Onderstaand schema geeft globaal het curriculum van de opleiding Bedrijfseconomie in Almere weer (donkerblauw = major bachelor):

	Semester 1	Semester 2
Jaar 1 Propedeuse	Gezamenlijk programma Economie & Management	Specifieke modules Bedrijfseconomie (50%)
Jaar 2 Hoofdphase	Project Boekhouding + BoKS	Com. Financial Accounting en Bedrijfsanalyse + BoKS
Jaar 3 Hoofdphase	<i>Minor</i>	Stage
Jaar 4 Hoofdphase	Com. Planning en Control + BoKS	Afstudeercomaker

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer drs. D.W. Richters MBA, voorzitter

De heer Richters heeft vanuit diverse functies en uiteenlopende werksituaties ruime kennis van en ervaring met bedrijfseconomische en managementvraagstukken opgedaan. Als zelfstandig consultant heeft hij ervaring op het gebied van bedrijfseconomische en managementvraagstukken, kwaliteitsmanagement in het bijzonder. Ook is hij door zijn docentschap goed bekend met het hoger beroeps onderwijs. Sinds 2004 is de heer Richters als docent Organizational Behavior & Marketing verbonden aan de Rotterdam Business School (onderdeel van Hogeschool Rotterdam). Rotterdam Business School (RBS) heeft een internationaal karakter vanwege het feit dat de studentenpopulatie uit 45 verschillende nationaliteiten bestaat en het curriculum Engelstalig is. Daarnaast heeft RBS internationaal aansluiting bij diverse partnerscholen (Demi) verspreid over Europa, Noord Amerika en Azië. Met deze Demi partners vindt uitwisseling plaats en kunnen wederzijdse studenten een gedeelte van hun studie bij de RBS volgen en/of afronden en vice versa. Naast het verzorgen van diverse colleges bij RBS is de heer Richters regelmatig tweede beoordelaar bij scripties van buitenlandse studenten die een double degree willen behalen. Daarnaast is de heer Richters regelmatig gastdocent in China, Canada, United Kingdom en Duitsland. De heer Richters heeft deelgenomen aan de NQA-auditortraining hoger onderwijs en heeft vanuit ervaring als panellid/voorzitter van meer dan 10 visitaties kennis van de accreditatiesystematiek. Hij heeft vanuit opleiding en werkervaring internationale kennis van het domein en is daarnaast gediplomeerd Lead-Auditor ISO-9002.

Opleiding:

2009	Didactische bevoegdheid behaald aan de VU (Vrije Universiteit) Amsterdam.
2004 – heden	Erasmus Universiteit Rotterdam, faculteit Bedrijfskunde; promotietraject. Het promotieonderzoek richt zich op Kwaliteitsmanagement in relatie tot Strategie.
2004	MBA Gediplomeerd Lead-Auditor ISO 9002, Lead Auditor INK
1989	Doctoraal Bedrijfskunde, deels op Michigan Business School, Detroit, USA
1982	HEAO
1978	VWO

Werkervaring:

2007 – heden	Universiteit van Lubljana, gastdocent
2005 – heden	Geely Beijing University, gastdocent (3 x per jaar)
2004 – heden	Docent Organizational Behavior & Marketing en docent Research, Rotterdam Business School
2000 – heden	Docent Bedrijfseconomie Hogeschool Rotterdam, docent Marketing, Finance & Accounting
2000 – heden	Q-minds B.V., adviesbureau op het gebied van economische vraagstukken en kwaliteitsmanagement, freelance consultant
1997 – 2000	KLM, Coachen en begeleiden van trainees
1993 – 1997	KLM, Trainingen verzorgen ten behoeve van grond en vliegend personeel
1989 – 1993	KLM, Logistiek & Planning (vloot en menskrachtplanning)

De heer J. de Roda Husman Ba

De heer De Roda Husman is ingezet vanwege zijn werkvelddeskundigheid op het gebied van bedrijfseconomie en financiële administratie. Hij heeft diverse functies als manager Financiën/ Concerncontroller en EAD (economische en administratieve diensten) in de controllersberoepspraktijk

bij het MKB in de non-profit sector vervuld. Voor deze visitatie heeft de heer De Roda Husman onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2008 - 2009	Leergang management Spirit (Interne leergang met een vrijstelling op post HBO niveau)
1993 – 1997	SPD bedrijfsadministratie (HBO)
1984 – 1987	Sociale Geografie UvA (Propedeuse)
1978 – 1984	VWO

Werkervaring:

2012 – heden	Hoofd FA Rode Kruis Ziekenhuis te Beverwijk
2010 – 2012	Hoofd EAD Beth Shalom, ouderenzorg Amsterdam
2005 – 2010	Manager Financiën/Concerncontroller Spirit, Jeugdzorg Amsterdam
2000 – 2005	Hoofd EAD/Concerncontroller de Jellinek, GGz Amsterdam
1997 – 2000	Administrateur Fontis, Ouderenzorg Amsterdam
1988 – 1997	Diverse administratieve functies in o.a. financiële dienstverlening

Overig:

2008 – 2010	Onderwijsadviesraad middenkaderopleiding zorg/welzijn HVA
2000 – heden	Bestuurslid (penningmeester) diverse schaakclubs

De heer drs. A.C. Wendrich

De heer Wendrich is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van bedrijfseconomie. Hij is directeur van Match4Onderwijs, een recruitmentbureau dat hoger opgeleiden werft en selecteert voor commerciële organisaties. Binnen Match4 is hij de afgelopen 5 jaar betrokken geweest bij het werven en selecteren van finance personeel met minimaal een hbo-bacheloropleiding. Bovendien heeft de heer Wendrich onderwijservaring als adjunct directeur van de afdeling Bedrijfseconomie /Accountancy van Hogeschool Utrecht en als opleidingskundig adviseur bij CINOP. Hij heeft visitatie ervaring opgedaan als secretaris van een visitatiecommissie bij de HBO-raad. Voor deze visitatie heeft de heer Wendrich onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1986 – 1993	Doctoraal Economie, afstudeerrichting Bedrijfseconomie
1979 – 1986	VWO

Werkervaring:

2007 – heden	Directeur Match4onderwijs, recruitment & consultancy voor het onderwijs
2005 – 2007	CINOP, Senior opleidingskundig adviseur
2002 – 2005	Shell, Recruitment manager
2001 – 2002	PriceWaterhouseCoopers, Consultant
1998 – 2001	Hogeschool van Utrecht, adjunct directeur afdeling Bedrijfseconomie/Accountancy
1994 – 1998	HBO-raad, Beleidsmedewerker kwaliteitszorg (secretaris en twee keer panellid visitatiecommissies)
1992 – 1994	Universiteit van Amsterdam, Beleidsmedewerker onderwijs

Mevrouw O. Sayma

Mevrouw Sayma is ingezet als studentlid. Zij volgt de hbo-bacheloropleiding Bedrijfseconomie bij Hogeschool van Amsterdam, waar zij voorzitter is van de opleidingscommissie. Mevrouw Sayma is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Sayma aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2008 – heden Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam - Bedrijfseconomie
 2007 – 2008 Hogeschool Utrecht te Utrecht - Oriëntatiejaar Economie
 2001 – 2007 Alberthink Thijm College te Hilversum - HAVO

Cursussen

2010 SAP - CTAC (Certificaat behaald)
 2009 Kwaliteit en Accreditatie –Hogeschool van Amsterdam (Diploma behaald)

Werkervaring:

2011 Woningcorporatie Ymere te Hoofddorp - Medewerker bedrijfsvoering en Financiën:
 - Deelname implementatieproces bestuurprogramma SAP
 - Nazorg implementatieproces bestuurprogramma SAP
 2010 – 2011 S&P uitzendbureau te Amsterdam - Medewerker boekhouden/ administratie:
 2006 – 2007 Jeans Centre te Hilversum - Kassamedewerker/ winkelmedewerker
 2003 – 2004 Bristol te Hilversum - Kassamedewerker/ winkelmedewerker

Overig

2008 – heden Hogeschool van Amsterdam - voorzitter opleidingscommissie bedrijfseconomie

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziasse

Mevrouw Dekker is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft ruime ervaring met visitaties in alle sectoren van het hbo en in het wo. Zij bezit auditorkwaliteiten vanwege jarenlange visitatie-ervaring en heeft cursussen gevolgd bij Lloyd's, daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel voor auditoren hoger onderwijs. Haar kennis van het hoger onderwijs is ondermeer ontstaan door docentschap WU en onderwijskundige cursussen. Mevrouw Dekker heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1983 – 1989 Opleiding Tuinbouwplantenteelt, Wageningen Universiteit
 1977 – 1983 VWO, Christelijke Scholengemeenschap Walcheren te Middelburg

Werkervaring:

2004 – heden NQA: senior auditor, adviseur en accountmanager
 1995 – 2004 Beleidsmedewerker afdeling Kwaliteitszorg, HBO-raad, 7 visitatietrajecten in diverse sectoren/domeinen van het hbo.
 1991 – 1995 Toegevoegd docent Wageningen Universiteit, vakgroep Tuinbouwplantenteelt, belast met onderwijsontwikkeling
 1990 – 1991 Adviseur bij Tuinbouwkundig Adviesbureau

Cursussen:

Training Auditor Hoger Onderwijs, oktober 2003, NQA i.s.m. Lloyd's Register

Tweedaagse cursus Interne Kwaliteitsaudits, december 2002, Lloyd's Register

Bijlage 4: Bezoekprogramma**Dag 1**

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
12.30 – 13.30 uur	Lunch en kennismaking	Panel
13.30 – 18.30 uur	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties Spreekuur en rondleiding (± ½ uur, tijd in overleg)	Panel Geen opkomst spreekuur

Dag 2

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 – 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen Docent- en werkveldbegeleiders van drie geselecteerde eindwerkstukken.	<u>Docentbegeleiders:</u> Dhr. drs. F.A.V. Spoelman Dhr. drs. P. Agema Dhr. drs. W. Hulleman Dhr. B.G. Ras Msc. <u>Werkveldbegeleiders:</u> Dhr. van Room Dhr. H.J. Ridder Dhr. R.G.M. Kamphuis
09.30 – 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase Studenten afstudeerfase en alumni	<u>Studenten:</u> Mw. H.J. van Putten, 4 ^e jaar Zwolle Dhr. F. Donker, 4 ^e jaar Zwolle <u>Alumni:</u> Mw. W.J. Speksnijder Dhr. H.J. Peeneman Mw. J. van 't Hul Dhr. R. Barends Mw. R.S. Vreugdenhil
10.30 – 11.15 uur	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase Studenten propedeuse en hoofdfase	Mw. H. van Sloten, 1 ^e jaar Zwolle Dhr. N. van Uuden, 1 ^e jaar Zwolle Mw. E.M. van der Heiden, 2 ^e jaar Zwolle Mw. C.Y. van den Berg, 3 ^e jaar Zwolle Mw. P.H.M. Kogelman, 3 ^e jaar Zwolle Dhr. R. Hazen, 2 ^e jaar Almere Dhr. F. Peerkhan, 2 ^e jaar Almere Dhr. M. Donker, 3 ^e jaar Zwolle Dhr. D. Kreijkes, 4 ^e jaar Zwolle Dhr. A.H. Kastelein, 4 ^e jaar Zwolle

11.30 – 12.15 uur	Gesprek met docenten Vertegenwoordiging docententeam: spreiding naar studiejaren, vakgebieden, speciale taken (zoals begeleiding, lectoraat)	Dhr. drs. A.C. van Meenen, hhd Marketing, Almere Dhr. drs. D.W. Smit, hhd BE, Almere Mw. drs. J.D.A. Knobel, docent zakel. Com./projectleider post HBO/ SLB, Zwolle Mw. drs. G.J. Mulder, docent com. Vh./ vice vz. Domeinraad/ studievoortgangcoörd./SLB, Zwolle Dhr. drs. W. Hulleman, docent alg. Economie, Zwolle Dhr. drs. P.J. Poppen, teamleider prop., doet BE, SLB (Zwolle) Dhr. drs. P. Agema, praktijkcoörd., docent BA, Zwolle Dhr. J.M. Westland, teamleider hoofdfase, docent BA, Zwolle Dhr. dr. P. Epe, lector accountancy en control, Zwolle Dhr. dr. J.L.F. Hagelaar, lector supply chain management, Zwolle
12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15 – 14.00 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Mw. mr. J.C. Gomolka, directeur Business School Zwolle Dhr. drs. C.M.A. Stolwijk, clustermanager Economie en Management Flevoland Dhr. drs. B. Veldhuizen, hhd BE, Zwolle Mw. drs. S.C. Does-Samson, hhd BE Almere
14.15 – 15.00 uur	Blok Borging Examencie, toetscie, opleidingscie, curriculumcie, et cetera	Dhr. drs. P.J. Poppen, examencie Zwolle Dhr. drs. E.M. Jungeling, vz. Examencie Almere Mw. M. Boers-Fikkert MSc, opleidingscie Zwolle Mw. L. van Poortvliet, vz. Opleidingscie Almere Dhr. drs. P.H.C. Hesselink, vz toetscie Almere Dhr. ir. D. Roelfsema, toetscie Zwolle Dhr. J.M. Westland, curriculumcie Zwolle
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
16.45 – 17.30 uur	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Mw. mr. J.C. Gomolka, directeur Business School Zwolle Dhr. drs. C.M.A. Stolwijk, clustermanager Economie en Management Flevoland Dhr. drs. B. Veldhuizen, hhd BE, Zwolle Mw. drs. S.C. Does-Samson, hhd BE Almere

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Documenten ter inzage op 11 en 12 oktober 2012, Bedrijfseconomie Zwolle en Almere.

Vanuit locatie Zwolle:

- 1 Aanmeldingsformulier praktijkopdrachten.
- 2 Activiteitenplan 2011-2012, opleiding Bedrijfseconomie.
- 3 Activiteitenplan Lectoraat Supply Management 2011.
- 4 Afstudeerhandleiding en beoordelingsdossier, Business School, 2011-2012
- 5 Agenda's en verslagen Toetscommissie.
- 6 Agenda's, verslagen Opleidingsteam.
- 7 Agenda's, verslagen Overleg voorzitters examencommissie.
- 8 Agenda's, verslagen, reglement Opleidingscommissie.
- 9 Agenda's, verslagen, reglement en uitgangspunten Werkveldadviescommissie (WAC).
- 10 Alumnibeleid Windesheim; Plan van Aanpak Communicatie, maart 2011.
- 11 Arbojaarverslag 2011, Dienst Support, Cluster HRM, juni 2011.
- 12 Basisreglement Opleidingscommissie (College van Bestuur Windesheim).
- 13 Beleidsnotitie Business School Internationalisering, maart 2011.
- 14 Beoordelingsdossier afstudeeropdracht, Businesspoint, 2011-2012.
- 15 Beoordelingsdossier stage, Businesspoint, 2011-2012.
- 16 Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, NVAO, 6 december 2010.
- 17 Besluiten Examencommissie.
- 18 Blauwdruk opleiding Bedrijfseconomie, 2011-2012.
- 19 Business School Ondernemingsplan 2012-2015, Activiteitenplan 2012, versie 2.0, oktober 2011.
- 20 Communicatieaanpak Kenniscentrum Ondernemerschap, juli 2011.
- 21 Competentiematrix opleiding Bedrijfseconomie Zwolle, 2011-2012.
- 22 CV-overzicht docenten opleiding Bedrijfseconomie, juni 2012.
- 23 Een representatieve weergave van literatuur, studiehandleidingen, projectopdrachten, toetsen en stageverslagen.
- 24 Groepsverslag, logboek en 360° feedback.
- 25 Handleiding afstudeeropdracht, De afstudeeropdracht binnen de Business School, Businesspoint, 2011-2012.
- 26 HBO-Monitor 2010; afgestudeerden 2008-2009 opleiding Bedrijfseconomie Zwolle.
- 27 HBO-raad, Kwaliteit als opdracht, augustus 2009.
- 28 Het Kenniscentrum (KC) Ondernemerschap; Programmalijnen; "Verbindend Ondernemerschap in een Periode van Transitie", oktober 2010.
- 29 Het onderwijsprogramma van de opleiding Bedrijfseconomie, juni 2012.
- 30 Jaarverslag Domeinraad Economie, Management, Media & Communicatie (Verslagperiode augustus 2010 – april 2012).
- 31 Jaarverslag Kenniscentrum Ondernemerschap (KCO), 2010.
- 32 Kadernota Windesheim 2012, College van Bestuur, juni 2011.
- 33 Kadernotitie Examencommissie domein EMMC, 30 mei 2011.
- 34 Kenniscentrum Ondernemerschap (KCO), Positionpaper, juli 2011.
- 35 Kwaliteit in verscheidenheid', strategische agenda hogeronderwijs, onderzoek en wetenschap; Ministerie OC&W; aug. 2011.
- 36 Kwaliteitszorg School of Business & Economics, 1 januari 2007; Notitie "Onderwijskwaliteit" domein Economie, Management, Media en Communicatie, JTMR Diesveld / JGA van den Berg, 20 april 2012.

- 37 Landelijk opleidingsprofiel BE, Landelijk Overleg Opleidingen Bedrijfseconomie (LOO-BE), 10 september 2010.
- 38 Literatuurlijst Bedrijfseconomie, 2011-2012 en 2012-2013.
- 39 Managementrapportage 2011, domein EMMC, 29 november 2011 en aanvulling april 2012.
- 40 Managementsamenvatting studeren met een functiebeperking, april 2012.
- 41 Master- en promovendibeleid Windesheim, juni 2010.
- 42 Medewerker Tevredenheidsonderzoek; Totaalrapportage Windesheim; Groepsrapportage domein EMMC.
- 43 Niveaus en didactisch model. J. Drok, 26 mei 2005, tabel pag. 12.
- 44 Normen Stage en afstuderen, versie 2.0, 16 juli 2012.
- 45 Notitie Toetsbeleid Business School, versie 1, mei 2012.
- 46 NQA - Handleiding Opleidingsvisitaties hoger onderwijs BOB, november 2011.
- 47 NVAO, definitief besluit accreditatie hbo-bachelor Bedrijfseconomie, 26 februari 2007.
- 48 Onderwijsevaluaties, 2011-2012.
- 49 Onderwijskwaliteit – Domein EMMC, april 2012.
- 50 Onderwijsnotitie Business School 2011-2012.
- 51 Opleidingsevaluatiegesprekken, 2011-2012.
- 52 Plan van aanpak onderwijskwaliteit van Windesheim, mei 2008.
- 53 Professionaliseringsbeleid Windesheim - 'Zichtbare ontwikkeling', december 2009.
- 54 Reparatietraject voor overstappers naar Bedrijfseconomie van andere opleidingen van de Business School, 2012.
- 55 Resultaten Nationale Studentenenquête 2011 en 2012.
- 56 Samenvatting gesprekken Agnietenbergconferentie, Zwolle, 23 mei 2011.
- 57 Samenvatting opleidingsevaluatiegesprekken, 2011-2012.
- 58 SLB: de student centraal; Studieloopbaanbegeleiding Domein Business, Media and Law, juli 2012.
- 59 SLB: docenthandleiding Major 1.1, 2012-2013.
- 60 SLB: opdrachten Major 1.1, 2012-2013.
- 61 SLB: Studiewijzer Major 1, 2012-2013.
- 62 SLB: Vrije ruimte (45 uur), domein Business, Media & Law, 2012-2013.
- 63 Stagehandleiding, De participerende majorstage binnen de Business School, Businesspoint, 2011-2012.
- 64 Studentenstatuut / Onderwijs- en Examenregling 2011-2012.
- 65 Studeren met een functiebeperking, april 2012.
- 66 Studiegidsbeschrijvingen Bedrijfseconomie, 2011-2012.
- 67 Toetsbeleid Business School, mei 2012.
- 68 Uitvoeringsreglement Studeren met functiebeperking, mei 2012.
- 69 Visiedocument opleiding Bedrijfseconomie, 15 januari 2011.
- 70 Vreemde ogen dwingen', rapport HBO-raad, 2012.
- 71 WHW 1 september 2010, artikel 7.12.
- 72 Windesheim beleidsdocument onderzoek: "bijdragen aan de praktijk van morgen", augustus 2011.
- 73 Windesheim Onderwijs Standaard (WOS), versie 5.0, juni 2009.
- 74 Via probleemoriëntatie en onderzoek naar conclusies, Business Point, 2011-2012.

Vanuit locatie Almere:

- 1 Aanpak Samenwerking Windesheim Flevoland en ROC Flevoland: Projectvoorstel & Samenwerkingsovereenkomst, versie 1.1, Almere, 15 mei 2012.
- 2 Bedrijfseconomie Opleidingsplan, Windesheim Flevoland, versie 1, juni 2012
- 3 Beschrijvingen van onderwijseenheden, waarin zijn vermeld: eindkwalificaties, leerdoelen, beknopte inhoud, voorgeschreven literatuur, werkvormen, toetsvormen, studiepunten en docent.
- 4 Competentiematrix (leerplanschema) opleiding Bedrijfseconomie Almere, 2011-2012 (incl. borging hbo-eindkwalificaties / Dublin Descriptoren).
- 5 Concept verslag Werkveldconferentie Windesheim Flevoland.
- 6 CV-overzicht docenten opleiding Bedrijfseconomie Almere, juni 2012.
- 7 De eindkwalificaties van de opleiding (opgenomen in het opleidingsplan).
- 8 De examencommissie heeft haar werkwijze vastgelegd in een Notitie Toetsbeleid Business School. Domein Economie Management Media en Communicatie, versie 1.0, mei, 2012.
- 9 De samenstelling van de werkveldadviescommissie opleiding Bedrijfseconomie Windesheim Flevoland 2012.
- 10 Een beknopt curriculumoverzicht, waarin de opbouw van de studiejaren overzichtelijk is weergegeven, inclusief het aantal studiepunten (EC) per onderdeel.
- 11 Een representatieve selectie (spreiding in vakgebieden) uit het studiemateriaal,
- 12 CV-overzicht docenten opleiding Bedrijfseconomie Almere, juni 2012.
- 13 Evaluatierapport periode 1, 2, 3 en 4 – 2011-2012 – Verbeterformulier.
- 14 Focus en ambitie Windesheim Flevoland.
- 15 Het Onderwijsontwerp en toetsplan opleiding Bedrijfseconomie Almere, juli 2012.
- 16 Kadernotitie 'Onderzoek' in het curriculum.
- 17 Kadernotitie Examencommissie domein EMMC, 30 mei 2011.
- 18 Kwaliteitscheck doorlopende leerlijn Bedrijfseconomie, Concept verslag, Cinop, juli 2012.
- 19 Landelijk Opleidingsprofiel BBA- Bedrijfseconomie, Landelijk Overleg Opleidingen Bedrijfseconomie (LOOBE), 27 april 2012.
- 20 Literatuurlijst Bedrijfseconomie Almere, 2011-2012.
- 21 Notulen WAC -overleg opleiding Bedrijfseconomie Windesheim Flevoland.
- 22 Docenthandleiding (is module handleiding).
- 23 Onderwijsontwerp en toetsplan opleiding Bedrijfseconomie Almere, juli 2012.
- 24 Opleidings specifiek onderwijsbeleidsplan en toetsbeleidsplan (zie opleidingsplan).
- 25 Samen-werkend-leren, onderwijsconcept, onderwijsmodel en curriculumkaders Windesheim Flevoland, Almere, 1 april 2012, versie 4.2^e.
- 26 Studentbegeleiding en activiteiten in De Living.
- 27 Studentenstatuut / Onderwijs- en Examen Regeling Almere 2011-2012.
- 28 Studiegids Windesheim Flevoland.
- 29 Studiegidsbeschrijvingen Bedrijfseconomie Almere, 2011-2012.
- 30 Toetsbeleid Business School, mei 2012.
- 31 Uitslagen NSE 2012 (gemiddelden en percentages).

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

1010519
1022286
1018762
1021256
315069
1009931
1011641
288804
306763
1008517
1009843
1001998
1017774
1033373
1012933

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: 009A2012.01 Cluster Bedrijfseconomie

Instelling: Christelijke Hogeschool Windesheim (locatie Almere).

Visitatiedatum: 12-10-2012

Ondergetekende: drs. C.M.A. Stolwijk

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: cluster manager Economie & Management

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: 3 OKT '12

